

Posudek oponenta na práci Aleny Sadiqové *Blízký východ v konceptu evropské politiky sousedství*

Práce kolegyně Sadiqové je rozsáhlým a kultivovaným zpracováním důležitého a přitom produktivně zpracovatelného tématu: Euro-středomořské partnerství představuje téma zároveň aktuální a zároveň sledovatelné dostatečně dlouho do minulosti, aby skýtalo dostatečný výzkumný prostor a komparovatelná data. Práce, která svým rozsahem výrazně překračuje stanovené minimum i běžný počet stran tematizuje východiska a koncept evropské politiky sousedství ve vztahu ke Středomoří, přináší empiricky bohaté analýzy praktické spolupráce s Egyptem, Palestinskou autonomií a Izraelem a rovněž kritický závěr.

Autorka své téma zpracovala velmi kultivovaným jazykem, text má rovněž promyšlenou strukturu. I proto autorce nelze mnoho vytknout z formálního hlediska (nemnohé překlepy např. na s. 19 a 75 jsou opravdu jen výjimkami potvrzujícími pravidlo, že práce má i vysokou jazykovou kulturu). Vůči práci lze ale mít dvě podstatné námitky.

Předně, práce nemá žádnou teoretickou část, od samého začátku analyzuje empirii. Otázka, kterou si práce klade, není zakotvena v silněji vydiskutovaném teoretickém kontextu, který by mohl kupříkladu přispět k její propracovanější operacionalizaci. Ona otázka je vyjádřena hypotézou: „*Koncept evropské politiky sousedství je účinným nástrojem, prostřednictvím kterého lze vnitřně stabilizovat partnerské státy Blízkého východu a vytvořit tak v tomto regionu zónu stability*“ (s. 10). Hlavním tématem je tak vztah demokratizace a stability – budou společnosti Blízkého východu skutečně „spolehlivějšími sousedy“, pokud je Evropská unie ovlivní směrem k demokratizačním a lidsko-právním reformám, anebo může naopak dojít k jejich destabilizaci? Práci ale nikde nepředchází obecnější nebo kupříkladu na Blízký východ zaměřená diskuse dopadů demokratizace na stabilitu, transferu západních konceptů do odlišných kulturních kontextů apod.

Problematickým aspektem textu je dle mého názoru její poněkud autoreferenční způsob práce. Autorka má velmi dobře zpracovanou literaturu týkající se přímo spolupráce, zejména vykazuje dobrou znalost unijních dokumentů k oblasti. Chce-li ovšem zjistit, jak unijní politiky ovlivňují blízkovýchodní společnosti, měla by konfrontovat znalost, již dosahuje skrze tyto dokumenty, se informacemi o Blízkém východu vycházejícími z jiného zdroje. Právě k tomu ale v práci v podstatě nedochází. I samotném seznamu literatury najdeme pouze pět knih, které se věnují pouze Blízkému východu, bez speciálního zřetele k partnerství s EU – jedná se přitom o základní české knihy, které k nějaké reálné konfrontaci informací použít vesměs nelze (Čejka, Durman, Gombár, Kropáček a Nálevka). V důsledku toho autorka nejen staví na teoreticky neprodiskutovaných konceptech, ale i v empirii je závislá na dokumentech samotné EU, což se výrazně projeví v klíčové třetí kapitole, kde jsou části věnované situaci v jednotlivých zemích Blízkého východu, která je prakticky celá založena na zprávách a analýzách vzniklých v rámci samotného projektu partnerství. Nedá se přitom říci, že by zde autorka se zprávami nakládala jako s daty, což by umožňovalo soustředit se na jejich analýzu – pracuje zde s nimi především jako s hlavními informačními zdroji. Lze ale posoudit nějakou politiku na základě primárně zdrojů vzniklých v jejím rámci? Neměla by zde autorka konfrontovat dokumenty EU s nějakým dalším zdrojem alespoň vzdáleně podobně soustavné povahy, aby vůbec mohla něco hodnotit?

Navzdory těmto dvěma koncepčním problémům je práce kolegyně Sadiqové velmi dobře zpracována. Pouze vzhledem k jejich závažnosti musím této jinak excelentní práci navrhnout známku *velmi dobře*.

Ondřej Slačálek